

RESSENYES

David Ginard i Féron, *Josep Massot i Muntaner. El combat per la història*. Palma: Leonard Muntaner, 2021, 143 pp.

El llibre és un recorregut per la trajectòria intel·lectual, religiosa i cultural del Pare Josep Massot i Muntaner, enfocada des de la perspectiva d'allò que ha significat la seva obra publicada, la recerca i l'ofici d'historiador i d'investigador. Dita trajectòria està conduïda per una acuradíssima conversa entre deixeble i mestre, entre el professor historiador i l'historiador editor i facilitador cultural. L'obra està dividida en set capítols seguint el fil cronològic de la biografia, és a dir entre el 1941 i 2021, amb reflexions que el protagonista fa servir com a memòria personal, però també per il·luminar allò que seria la seva gran projecció pública. El P. Massot, en alguns moments de l'entrevista, és conscient de la greu malaltia que pateix i observa gran part de la seva obra des de la perspectiva de la incertesa que suposava parlar del futur d'aquests projectes, sobretot aquells referents a la seva tasca de caràcter editorial. Això no obstant, recorre la seva vida a manera d'introspecció tot cercant aquells mots que millor ajuden a entendre tot allò que avui representa la seva figura polièdrica, la seva volada i la seva posició personal davant la vida i davant tot allò que l'existència l'hi ha anat oferint.

Els esmentats set capítols, bessó de l'obra, aranquen amb un pròleg de Paul Preston i un preàmbul de David Ginard mateix; i conclouen amb una bibliografia i un índex onomàstic. L'autor de l'entrevista ha preparat a consciència el seu treball, coneix en profunditat l'entrevistat, sintonitza amb ell i cerca l'ànima de tot allò que avui potser conforma aquest arsenal de materials de producció historiogràfica, molt especialment tot allò relacionat amb la història contemporània, i més singularment tot allò referit a la Guerra Civil a Mallorca i

la postguerra. L'entrevistat coneix també en profunditat l'entrevistador i se sent còmode, sap que pot expressar amb naturalitat aquells vessants de la seva trajectòria que considera rellevants i essencials, al marge de l'interès directe de l'entrevistador. Tot plegat està molt ben treballat i l'entrevista transcorre de manera diacrònica i equilibrada. Globalment tot és important, tot allò que acaba narrant el P. Massot està carregat de sentit i orienta el lector, però també l'especialista. Sabíem que el nivell de coherència i de pulcritud en l'obra del P. Massot és d'una gran magnitud intel·lectual, però explicada i de forma tan didàctica entra encara en una dimensió més elevada, quan semblava ja impossible. El subtítol del llibre parla de «combat per la història». Pel P. Massot la història ho ha estat tot, fins al punt que molt probablement la seva vocació benedictina ha anat solidificant-se a la llum d'aquesta visió i per aquesta perspectiva que ofereix l'historiador compromès amb el seu temps. Un compromís que arrela en el passat, tot sabent que el passat també s'ha d'estudiar i analitzar i pensar històricament, com afirmava Pierre Vilar.

En termes generals el llibre, editat per Leonard Muntaner en la Col·lecció En Diàleg, ens presenta i ens sorprèn una vegada més viatjant pels espais interiors de la vida i obra de l'historiador i editor mallorquí monjo del Monestir benedictí de Montserrat. El Pare Massot, de posat sempre seriós, conegut per les seves múltiples ocupacions i per la seva passió pel treball, s'obre i ens mostra les calaixeres de la seva trajectòria al servei de la cultura, la recerca i la difusió. Però també al servei atent i sempre sincer a favor de totes aquelles causes socials i culturals que mouen la història. El

P. Massot ha viscut i ha protagonitzat, des del seu lloc, combats cívics i polítics de primer nivell, en temps certament més difícils, però també en circumstàncies de cert idealisme en les quals es posava de manifest que tot estava per fer i tot era possible. Tanmateix, sorprenentment, el P. Massot sempre ha estat un pragmàtic i ha actuat amb una consciència feta de fe religiosa, cultural, social i política alhora.

Paul Preston l'hi atribueix al P. Massot una «colossal contribució a la història» i compartim absolutament aquesta afirmació. Una contribució que té diferents nivells i categories, totes elles amb gran valor en si mateix. Per una part parlem d'una aportació que només pel seu volum i pel seu compromís ja el converteix en «un dels intel·lectuals més complets i influents de la història contemporània dels Països Catalans» (David Ginard). Una contribució crítica, acurada, rigorosa, contrastada i a la vegada atrevida en la mesura que, tot i el tarannà més aviat d'aparença retreta, Massot ha estat valent en la majoria d'àmbits on ha treballat i deixat una petjada. Parla sobre allò que pot avalar amb evidències, escriu després d'haver investigat a fons, reconeix que molts dels temes que ha hagut de treballar durant la seva vida mai no han estat tancats ni ha volgut tancar-los. L'autor sap perfectament que Massot és polièdric, malgrat sempre intenta conduir-lo a la pista de la història i més específicament a aquelles obres que han marcat cadascuna de les etapes principals de la vida. El saber del P. Massot és enciclopèdic, per això mateix la seva tasca com a revisor o corrector de llibres i enciclopèdies ha anat sempre molt més enllà i en aquest sentit ha fet tasques que només els savis humils i feiners acaben fent amb naturalitat. Per molts motius, no només per l'ofici d'editor que ha caracteritzat la seva carrera, el P. Massot a vegades sembla un bibliotecari que ha conviscut permanentment amb els llibres o un arxiver acostumat a consultar documentació inèdita sense caure en el parany de convertir-se en un positivista superficial i crèdul amb la informació que conté el document. De fet, el P. Massot arribar a afirmar que «soc home d'un sol llibre».

Estam davant un llibre reconfortant, amb una desfilada permanent d'amics, coneguts, i col·la-

boradors, i sempre diplomàtic i amb bon tarannà davant aquells amb els quals la col·laboració certament fou més difícil. Entremig, es ratifica la valentia com planta cara a molts dels que no toleraven la versió acurada i crítica del seu relat. Però, sobretot, estam davant un llibre per historiadors, un llibre per aprendre en que consisteix l'ofici d'historiador i, al mateix temps, el llibre esdevé una font per a la història. L'entrevista no amaga en cap moment sensacions, emocions, experiències, xarxes, conjuntures, dificultats pròpies de l'ambient i del temps, en cadascuna de les etapes.

Des de fa dècades, el P. Massot forma part del panteó cultural català insular. Potser estam davant una obra de dimensions quantitatives i qualitatives gegantines i, també, davant un gestor cultural únic i irrepetible. Sobre aquests dos vessants existeix una producció de llibres, miscel·lànies, homenatges i articles que reflecteixen clarament la galàxia que ha creat i representat el Pare Massot. El llibre del professor David Ginard aporta dues grans novetats. Per una banda extreu a l'entrevistat, de manera socràtica, tot allò d'intangible que il·lumina la vida i obra del P. Massot. Des d'una perspectiva holística aporta l'essència del conjunt de l'obra escrita, el perquè de la gestió feta i el compromís des del qual s'ha executat tot plegat. Finalment, a partir dels títols més significatius de la producció historiogràfica del Pare Massot ens deixen el rastre imprescindible i impagable de conèixer com funciona i actua la mecànica, la metodologia, el coneixement i la transferència del coneixement històric d'aquest autor gran referent de la historiografia catalana dels segles XX i XXI.

Pere Fullana Puigserver

Laboratori del Patrimoni Historicoeducatiu
Universitat de les Illes Balears